

Vergaderjaar 1999–2000

26 800 XIII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2000

Nr. 62

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 31 augustus 2000

Inleiding en samenvatting

Van 13 tot en met 22 mei jongstleden heb ik een bezoek gebracht aan de Mercosur-regio, te weten respectievelijk aan Argentinië (13–16 mei), Uruguay (17 mei) en Brazilië (18–22 mei). Ik werd hierbij vergezeld door een omvangrijke bedrijfslevendeleгатie (50 ondernemers) onder leiding van de voorzitter van de FME-CWM, drs. A. Kraaijeveld. Er was in de missie een relatief groot aantal nieuwkomers. Het grote aantal deelnemers, ondanks het feit dat de regio in 1999 een moeilijk economisch jaar kende, geeft de groeiende belangstelling van het Nederlands bedrijfsleven voor Latijns-Amerika als handels- en investeringsgebied aan. Het deelnemend bedrijfsleven heeft vele nieuwe contacten kunnen leggen en in enkele gevallen zelfs een contract of een intentieverklaring voor een Joint Venture getekend. Waardevol waren ook de vele contacten met de reeds daar gevestigde Nederlandse bedrijven. Een aantal deelnemers kondigde aan op korte termijn naar een van de landen terug te keren voor verdere follow-up. Voor het eerst waren er ook bedrijven uit de overzeese koninkrijksdelen Nederlandse Antillen en Aruba uitgenodigd om aan de missie deel te nemen. Na aanvankelijk acht inschrijvingen heeft uiteindelijk slechts één Arubaans bedrijf geparticipeerd in het bezoek. In de officiële delegatie waren tevens de Ministeries van Buitenlandse Zaken, Verkeer en Waterstaat (Rijkswaterstaat en Rijksluchtvaartdienst) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij vertegenwoordigd.

Door in één regeringstermijn vaker een bezoek aan Argentinië én Brazilië te brengen beoogt Nederland, zo heb ik bij diverse gelegenheden onderstreept, de reeds goede politieke en economische relaties met deze belangrijke opkomende markten verder te verstevigen. Gezien omvang, stabiele democratische regeringsvorm en lidmaatschap van Mercosur, komt zowel Argentinië als Brazilië een belangrijke rol toe bij de handhaving van de democratische stabiliteit in Latijns-Amerika, die recent in verschillende landen in de regio weer onder druk staat. Mijn bezoek aan Uruguay was het eerste bilaterale bezoek van een Nederlands bewinds-

persoon sinds 1952. Tijdens diverse gesprekken heb ik aandacht kunnen vragen voor een aantal concrete bilaterale en bedrijfsproblemen. De ontwikkelingen van de WTO, het EU-landbouwsubsidiebeleid en in het algemeen de relatie EU-Mercosur waren in alle drie bezochte landen belangrijke gespreksthema's. Over het laatste onderwerp heb ik inmiddels een brief gestuurd aan Eurocommissaris Pascal Lamy waarin ik het grote belang dat mijn gesprekspartners aan een goede relatie met de EU hechten – en hun bezorgdheid over het schijnbare gebrek aan EU-prioriteit terzake – onder diens aandacht heb gebracht. Op het gebied van de handelsliberalisatie bestaat in de bezochte landen de indruk dat de EU alleen geïnteresseerd is in vrijhandel voor zover deze de eigen belangen dient, maar dat men nauwelijks iets hoeft te verwachten in het voor deze landen zo belangrijke landbouwdossier.

Argentinië (13–16 mei)

Inleiding

De Argentijnse economie komt heel langzaam uit de recessie van 1999. Voor dit jaar en voor 2001 wordt een economische groei van ongeveer 3% verwacht. De werkloosheid is echter opgelopen tot bijna 16%. Door het vasthouden aan de vaste peso-dollar verhouding (1:1) is Argentinië duur geworden en heeft dus aan concurrentiekracht ingeboet, vooral vergeleken met zijn Mercosur-partner Brazilië, die vorig jaar de Real devalueerde ten opzichte van de dollar. De regering heeft onlangs extra bezuinigingen van \$ 600 miljoen aangekondigd om aan de IMF afspraken en aan de eigen Wet inzake begrotingsdiscipline (geen tekorten meer ná 2003) te kunnen voldoen. De regering-De la Rúa heeft met het aanpassingsbeleid gericht op gezondmaking van de economie (met name overheidsfinanciën), gekozen voor een verantwoord economisch beleid dat echter op korte termijn sociaal niet over rozen zal gaan. De binnenlandse spanningen, die van het gevoerde beleid het gevolg zijn, kwamen onder meer tot uiting toen President de la Rúa wegens binnenlandse problemen in de noordelijke provincie Salta zijn afspraak met mij op dinsdag 16 mei moest afzeggen.

Resultaten

De meegereisde bedrijven hebben goede contacten kunnen leggen met het Argentijnse bedrijfsleven. Door de EVD, de ambassade in Buenos Aires en de Nederlands-Argentijnse Kamer van Koophandel was een intensief bedrijvenprogramma georganiseerd met zowel een uitgebreide handelscontactbijeenkomst als speciale afspraken met verschillende bedrijven en autoriteiten. Tevens werden inleidingen verzorgd over de belangrijkste sectoren die in de missie waren vertegenwoordigd. Ondernemers uit de delegatie meldden uit de handelscontacten goede resultaten te hebben gehaald.

Ik zelf heb tijdens mijn gesprekken met mijn counterparts voor een aantal bilaterale en bedrijfsproblemen aandacht kunnen vragen. Deze zullen in de komende tijd om intensieve follow-up vragen. De belangrijkste resultaten van mijn gesprekken zijn:

-

De 4e frequentie voor de KLM, die met grote moeite voor een periode van drie maanden was toegestaan, werd definitief toegezegd. Over de implementatie van de 5e frequentie wordt de dialoog in september aanstaande voortgezet.

-

Het door MP en mijzelf bij het vorige bezoek in 1998 toegezegde water seminar zal in het najaar worden gehouden. Op verzoek van de Argen-

tijnse minister van Infrastructuur zal het qua inhoud breed worden opgezet. Ook onderwerpen als baggeren, binnenvaart, havenontwikkeling en transport zullen aan de orde komen. Dit biedt meer invalshoeken voor het geïnteresseerde Nederlandse bedrijfsleven.

- Nederlandse assistentie bij de uitbreiding en modernisering van de haven van Buenos Aires wordt op prijs gesteld. Het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam en Haskoning werden ter plaatse uitgenodigd voor een seminar ten behoeve van de meerjarenplanning van deze haven. Deze partijen zijn inmiddels gevraagd een tweetal deelstudies (één op het gebied van logistieke planning en een ander op het gebied van containertransport) uit te voeren.
- Voor een aantal deelnemende bedrijven is aandacht gevraagd voor specifieke problemen waarmee deze bedrijven kampen (provinciale zegelbelasting, juridische procedures, vertraagde BTW teruggave, vestigingsvergunningen, hoge invoertarieven).
- Argentinië zegde toe te willen onderhandelen over een douane-verdrag.
- Met de staatssecretaris van Landbouw is een Letter of Intent getekend over een door de stichting AKK te houden seminar over kwaliteitsbewaking in de landbouwvoedselketen. Dezelfde staatssecretaris zegde toe zo spoedig mogelijk tot een oplossing te komen voor het invoerverbod op Nederlands rundersperma.
- Argentinië wil met Nederland zaken doen op gebied van verkoop van emissierechten (CDM's) en wil samen met Nederland een seminar over klimaatverandering organiseren. Ik heb hierover collega Pronk een brief gestuurd.

Uruguay (17 mei)

Inleiding en resultaten

Sinds 1952 had geen bewindspersoon uit Nederland een bilateraal bezoek aan het land gebracht, laat staan een bezoek met een handelsmissie met 32 bedrijven. Het bezoek is aan Uruguayaanse zijde dan ook zeer goed gevallen. Temeer daar Uruguay als klein land tussen twee economische grootmachten (Argentinië en Brazilië) en als toegangspoort tot de Mercosur, een intensiever contact met Nederland al langer op prijs stelde. In Uruguay bestaat belangstelling voor het sluiten van een douaneverdrag met Nederland. Men wil tevens onderhandelingen beginnen over een Verdrag ter voorkoming van dubbele belasting. Met de vice-minister van Buitenlandse Betrekkingen heb ik een Gezamenlijke Verklaring getekend die de agenda kan vormen voor het verder uitbouwen van de bilaterale betrekkingen met dit land. De bedrijfscontacten werden positief beoordeeld.

Brazilië (18 – 22 mei)

Inleiding

Tijdens het bezoek dat ik in november 1998 samen met MP Kok en een Parallelle Economische Missie aan Brazilië bracht was het al duidelijk dat de Braziliaanse economie weldra in roerig vaarwater zou komen. De combinatie van een krap monetair beleid met een ruim begrotingsbeleid bleek niet meer vol te houden, omdat beleggers en internationale bedrijven hun dollars uit Brazilië terugtrokken. In januari 1999 werd de vaste wisselkoers van de Real losgelaten waarop de munt aanvankelijk met ruim 40% devalueerde. De «samba-crisis» was geboren. Daar waar aanvankelijk een negatieve economische groei van tussen de 4 en 7% werd verwacht herstelde de Braziliaanse economie zich echter wonderbaarlijk snel. Uiteindelijk groeide de economie in 1999 zelfs licht met 0,8%.

Voor 2000 wordt een economische groei verwacht van 4% en een verdere daling van de rentetarieven, de inflatie en het overheidstekort. Maar ook al is het ergste over, er valt nog voldoende te doen voor de regering-Cardoso om door middel van structurele hervormingen de Braziliaanse economie duurzaam stabiel en gezond te maken. De Braziliaanse regering verdient hierbij het vertrouwen en de steun van Nederland. Het Nederlandse bedrijfsleven heeft volop vertrouwen in de potentie en veerkracht van de Braziliaanse economie. Brazilië neemt sinds 1997 de eerste plaats in onder de opkomende markten die directe investeringen uit Nederland ontvangen.

Tijdens mijn bezoek heb ik de steden Sao Paulo, Rio de Janeiro en Recife aangedaan. Een van de doelstellingen van mijn bezoek was om op hoog politiek niveau de banden tussen Nederland en Brazilië verder uit te bouwen. Dit is gelukt. Vice-president Marco Maciel tezamen met de Minister voor Regionale Ontwikkeling, Fernando Bezerra, onderhield zich in Recife gedurende vier uur met mijn missie, waarbij ten dele ook aanwezig waren de gouverneur, vice-gouverneur en diverse deelstaatsministers. In Rio de Janeiro en Sao Paulo kon ik uitvoerig van gedachten wisselen met federale bewindslieden. Het bezoek was ook een goede voorbereiding op het officiële bezoek dat president Fernando Henrique Cardoso op 9–10 oktober aanstaande aan Nederland zal brengen. Ik heb bij diverse gelegenheden aangegeven er veel prijs op te stellen dat president Cardoso zich zal laten vergezellen door meerdere ministers alsook een zakelijke delegatie zodat op handels- en investeringsgebied het maximale uit dit bezoek kan worden gehaald. Inmiddels wordt hieraan concrete invulling gegeven.

Resultaten

Net als in de andere landen was er voor de mij vergezellende handelsmissie een op maat gesneden programma georganiseerd waarbij de bedrijven zowel kennis konden maken met diverse bedrijven als met voor hen relevante autoriteiten en branche-organisaties. Voorts werden voor bedrijven uit de sectoren transport/infrastructuur en landbouw diverse veldbezoeken georganiseerd.

De belangrijkste resultaten van mijn bezoek zijn:

- Tijdens mijn bezoek heeft op 18 en 19 juni een door de EVD georganiseerd symposium over Exclusieve Economische Zones plaatsgevonden. Aan dit symposium nam naast een aantal missiedeelnemers een tiental Nederlandse en een veertigtal Braziliaanse bedrijven en kennisinstituten deel. Exclusieve Economische Zones vormen dat deel van het oppervlak van de zee, de waterkolom daaronder en de bijbehorende zeebodem waarop een land zijn exploitatierechten kan laten gelden in ruil voor goed milieubeheer en bestuur. Zowel Brazilië als Nederland hebben op dit gebied unieke expertise en naar aanleiding van het succesvolle symposium zal de samenwerking op diverse deelgebieden nader worden uitgebouwd.
- Tijdens mijn bezoek heeft de Rijksluchtvaartdienst gezamenlijk met vertegenwoordigers van Martinair en KLM luchtvaartbesprekingen gevoerd met de Braziliaanse autoriteiten.
- Voor aantal deelnemende bedrijven is aandacht gevraagd voor specifieke problemen waarmee deze bedrijven kampen. Het handelt hier onder meer om de moeilijkheden bij terugvordering van BTW die dubbel betaald wordt, de invoer van baggermateriaal, de belangstelling van Nederlandse bedrijven voor participatie in diverse infrastructuurprojecten en de zogenaamde «light house dues» (discriminerende vuurtorenbelasting).

- Nederland en Brazilië hebben de intentie uitgesproken te willen onderhandelen over een douaneverdrag.
- In Recife heb ik bekend gemaakt dat Nederland van plan is in deze belangrijke stad in het Noordoosten van Brazilië een economisch steunpunt te openen. Dit wordt naast Port Alegre in het Zuiden, het tweede economische steunpunt in Brazilië.
- Tenslotte heb ik bij mijn bezoek aan Recife in de deelstaat Pernambuco uitgebreid stil gestaan bij de gezamenlijke Nederlands-Braziliaanse geschiedenis. Een geschiedenis die in Nederland slechts bij weinigen, maar in Brazilië bij zeer velen bekend is. Mede namens een aantal deelnemende bedrijven heb ik de Braziliaanse vice-president Marco Maciel een cadeau aangeboden dat de inventarisatie, catalogisering, gedeeltelijke vertaling en publicatie op internet van alle relevante Nederlandse zeventiende-eeuwse geschriften over de Nederlands Braziliaanse periode behelst.

Conclusie

Ondanks de matige economische ontwikkelingen in de bezochte landen van het afgelopen jaar, bleek een tweede bezoek aan de regio gezien de zich snel herstellende economieën, het grote aantal meereizende bedrijven en de geboekte resultaten, toch een schot in de roos. De bilaterale betrekkingen zijn aantoonbaar geïntensiveerd en de meereizende bedrijven, ook de nieuwkomers, zijn enthousiast over de zakelijke mogelijkheden in de bezochte opkomende markten.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
G. Ybema